

โฟกัส 'วัดประยุรวงศาวาสฯ' อีกพุทธสถานแห่งพุทธศิลป์

พงษ์พรรณ บุญเลิศ

ชุมชนดั้งเดิมย่านเก่าหลายสถานที่ของกรุงเทพมหานคร นอกจากเป็นหมุดหมายเติมประสบการณ์ท่องเที่ยวได้อย่างมีสีสัน ไม่จำเจ บรรยากาศวันวานที่บอกเล่าผ่านวัฒนธรรมอาหาร อาคารบ้านเรือน งานฝีมือ หรือวัดวาอาราม สถานที่สำคัญ ๆ ยังเป็นบันทึกประวัติศาสตร์ที่มีมนต์เสน่ห์ มีชีวิตชีวา....

วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร หรือเรียกกันว่า "วัดรั้วเหล็ก" เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดวรวิหาร ที่สมเด็จพระยาบรมมหาประยุรวงศ์ (ดิศ บุนนาค) เมื่อครั้งเป็นเจ้าพระยาคลังว่าที่กรมท่าและพระสมุหกลาโหม ได้อุทิศสวนกาแพ สร้างเป็นวัดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2371 และได้ถวายเป็นอารามหลวง ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 และได้รับพระราชทานนามว่า "วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร" จนถึงปัจจุบันมีอายุ 195 ปีซึ่งเปรียบเสมือนศูนย์รวมทางวัฒนธรรมของชาวไทย ย่านกะดีจีน ผังธนบุรีที่ขึ้นชื่อเป็นชุมชนสามศาสนา สื่อความเชื่อซึ่งได้แก่ พุทธเถรวาท พุทธมหายาน คริสต์ และอิสลามซึ่งอยู่ร่วมกันนับแต่ครั้งสมัยกรุงธนบุรี ถือเป็น ย่านประวัติศาสตร์เก่าแก่ ในกรุงเทพมหานครสืบเนื่องจากงานสมโภชพระอาราม 195 ปี เทศกาล งานวัดที่เฟื่องผ่านไป ในบรรยากาศเสน่ห์วันวานซึ่งมีสีสัน อาหารท้องถิ่น อัตลักษณ์ชุมชนกะดีจีน คลองสาน บรรยากาศชิงช้าม้าหมุน มหรสพการแสดง รวมถึงกิจกรรมด้านศาสนาฯลฯ ซึ่งหลายภาคส่วน ร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรม วัดย่านธนบุรีแห่งนี้ยังเป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญ เป็นวัดที่ องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) มอบรางวัลยอดเยี่ยมอันดับ 1 (Award of Excellence) ด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกแก่โครงการบูรณปฏิสังขรณ์พระบรมธาตุเจดีย์ และพิพิธภัณฑ์ปริยัติธรรมศาลาของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร ทั้งนี้ชวนเข้าชมความงามพุทธศิลป์ ชมศิลปะ ประติมากรรมและสื่อผสม ศิลปะร่วมสมัยบางกอกอาร์ต เบียนนาเล่ 2022 ก่อนเทศกาลศิลปะฯ จะจบลง ชวนออกแบบเที่ยวชมชุมชนโดยรอบ

วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร ตั้งอยู่ใกล้กับสะพานพระพุทธยอดฟ้าด้านฝั่งธนบุรี จากข้อมูลเพจวัดประยูร แนะนำสถานที่สำคัญ ๆ ภายในวัด อาทิ พระบรมธาตุมหาเจดีย์ เจดีย์องค์ใหญ่ทรงกลมโดดเด่น สันฐานรูปโอคว่ำ สูง 60.525 เมตร มีพระเจดีย์องค์เล็ก 18 องค์เรียงราย รอบเจดีย์องค์ใหญ่

พระเจดีย์องค์ใหญ่นี้ สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาประยูรวงศ์ เป็นผู้เริ่มสร้างขึ้น แต่หลังการสร้างวัดพระเจดีย์ยังไม่ทัน แล้วเสร็จผู้สร้างถึงแก่พิราลัย ต่อมาสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์จึงสร้างพระเจดีย์ต่อจนเสร็จสมบูรณ์ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4

ภายในพระบรมธาตุมหาเจดีย์ เมื่อลอดผ่านประตูเข้าไปด้านในเจดีย์องค์สีขาวขนาดใหญ่ จะเห็นโครงสร้างการก่อสร้างเจดีย์แบบสมัยอยุธยาตั้งเดิม กลางเจดีย์มีลักษณะกลวงและมีเพียงเสาแกนกลางหรือ "เสาคู" ที่ก่อด้วยอิฐโบราณ สอดด้วยปูนหมักน้ำอ้อยและกาวหนัง

เสาแกนกลางใช้เป็นศูนย์กลางรัศมีวงกลมของเจดีย์ เป็นเสาหลักสำหรับวางพาดไม้ นั่งร้านก่อสร้าง เป็นเสาค้ำบัลลังก์ เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยค้ำน้ำหนัก ส่วนยอดของพระเจดีย์ด้านบน ในประเทศไทยเหลือเพียงที่วัดประยูรแห่งเดียวที่ยังคงอนุรักษ์เทคนิคการก่อสร้างแบบช่างอยุธยาพร้อมด้วยอิฐก้อนเดิมที่ยัง คงอยู่ ทั้งนี้หากมาเยือนอาจเคยได้รับการแนะนำ ให้ลอดอุโมงค์ ถือเป็นการสะเดาะเคราะห์ หลุดพ้นจากเคราะห์ร้าย แคล้วคลาดจากเรื่องไม่ดีทั้งปวง เป็นต้น

พรินทร์ปริยัตติธรรมศาลา พิพิธภัณฑ์พระประยูรรัตนโกสินทร์ อีกสถานที่อยู่ไม่ไกลจากพระบรมธาตุมหาเจดีย์ เป็นอาคารชั้นเดียวสไตล์ตะวันตก ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน ของกรมศิลปากร เป็นห้องสมุดประชาชนแห่งแรก ปัจจุบันเป็นพิพิธภัณฑ์ ฯลฯ และอีกสถานที่ พระวิหารพระพุทธรูป เอกสถานในเขตพุทธาวาส

"พระวิหารพระพุทธรูป เป็นอีกหนึ่งอาคารสำคัญอยู่เคียงคู่กับพระอุโบสถในเขตพุทธาวาสทางด้านทิศตะวันออก พระวิหารแห่งนี้สร้างขึ้นพร้อมกับการสถาปนาพระอาราม เมื่อ พ.ศ. 2371 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นสถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปองค์ใหญ่ที่สุดของวัด ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของพระวิหารพระพุทธรูปเป็นอาคารไทยประเพณี มีรูปแบบศิลปะพระราชนิยมเช่นเดียวกับพระอุโบสถ"

ด้านหน้าและด้านหลังมีประตูทางเข้าออกด้านละสองประตู ด้านนอกประดับมุกสวยงาม หลังบานประตูเขียนลายรูปสัตว์ และพันธุ์ไม้แบบจีน หน้าบานหน้าต่างประดับลายแก้วชิงดวง หลังบานหน้าต่างเขียนลายรูปสัตว์และพันธุ์ไม้แบบจีน มีซุ้ม ยอดปราสาทที่มุมพระวิหารทั้งสี่ทิศ ภายในซุ้มประดิษฐานพระพุทธรูปปางต่าง ๆ และมีเสาค้ำหนึ่งอยู่ด้านหน้าพระวิหาร เป็นเสาค้ำที่ย้ายมาจากพรินทร์ปริยัตติธรรมศาลา เป็นต้น

ภายในพระวิหารหลวงวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร เป็นที่ประดิษฐาน พระพุทธรูป หรือหลวงพ่อกวน พระพุทธรูปปางมารวิชัย พระพุทธรูปที่มีพุทธลักษณะงดงามแบบศิลปะสุโขทัยหมวดใหญ่ บ้างว่าหมวด พระพุทธชินราช สร้างขึ้น ราวพุทธศตวรรษที่ 20 และหลังจากไหว้พระเป็นสิริมงคล เดินต่อไปตามป้ายพบกับ เขามอ อีกสถานที่ที่โดดเด่น มี รูปแบบการสร้างนำศึกษา เป็นภูเขาจำลองขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ กลางสระน้ำ ก่อ ขึ้นจากหินลวดหลั่นกันตามลำดับ ภายใน บริเวณร่มรื่นด้วยต้นไม้

จากที่กล่าว อีกส่วนหนึ่งชวนตามรอยศิลปะร่วมสมัย บางกอกอาร์ต เบียนนาเล่ที่จัดแสดงที่นี่ โดยวัด ประยุรวงศาวาสวรวิหารเป็นหนึ่งในสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ในกรุงเทพมหานครที่จัดแสดงผลงาน มี ผลงานของ อลิเซีย ฟรามิส งานประติมากรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้ชมมีส่วนร่วม งานประติมากรรมรูปพีระมิด สร้างจากสแตนเลสสตีล ชวนให้ผู้ชมเขียนอธิบายสิ่งที่กลัวลงในกระดาษ ใส่ไปในตัวงาน โดยศิลปินสร้าง จุดหมายปลายทางให้กับผู้คนที่กังวลปัญหาและสิ่งที่กลัวได้ปลดปล่อย ฯลฯ อีกผลงานศิลปะจัดวาง โดย หีย อี-ถาน ศิลปินทำงานศิลปะหลายสาขาและงานศิลปะเชิงแนวคิด

"ศิลปินนำเสนอโครงการ Borneo Heart ส่วนที่เป็นงานจัดวางสื่อผสม รายละเอียดที่ซับซ้อน ทำงานกับ ชุมชน กับสถานที่ โดยเลือกศาลาการเปรียญวัดประยุรวงศาวาสฯ แสดงงานศิลปะจัดวาง ชวนให้ผู้ชมมีส่วนร่วม ศิลปินทำงานกับชุมชน รวบรวมผู้คนมาหน้าหลายตาโดยรอบวัด พูดถึงความสำคัญของการรวมตัวของ ชุมชน ฯลฯ"

อีกผลงานโดย เถกิง พัฒโนภาษ Mortalverse AR จัดแสดงที่พระบรมธาตุมหาเจดีย์ ประกอบด้วย ประติมากรรม 5 ชั้น สำหรับสแกนเพื่อนำไปสู่แอนิเมชัน พร้อมดนตรี ที่ประมวลสิ่งซับซ้อนให้เข้าใจ เข้าถึง ฯลฯ ทั้งนี้จากวัด จากที่กล่าวโดยรอบมีชุมชนที่มีอัตลักษณ์ มีสถานที่ท่องเที่ยว น่าสนใจอีกมากโดยสามารถ ออกแบบเส้นทางเดินชมได้ อาทิ ชมโบสถ์ช่างตาครู๊ส ศาสนสถานสำคัญ ชมสถาปัตยกรรม หรือเที่ยวในชุมชน หรือเดินต่อไปยังวัดกัลยาณมิตรรวมมหาวิหาร สักการะขอพรหลวงพ่โต ซ้ำปอกง สิริมงคล ฯลฯ เป็นส่วนหนึ่ง สัมผัสวิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเต็มประสบการณ์เที่ยวชมชุมชนย่านเก่าที่มีสีสัน มนต์เสน่ห์.

ที่มา : พงษ์พรรณ บุญเลิศ. (18 มกราคม 2566). *โฟกัส 'วัดประยุรวงศาวาส' อีกพุทธสถานแห่งพุทธศิลป์.*

เดลินิวส์.1.